

CONCEPTUL ȘI TIPOLOGIA AUTORITĂȚILOR, INSTITUȚIILOR ȘI ORGANISMELOR DE SPECIALITATE CU ATRIBUȚII ÎN PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL CONSTRUIT AL UNIUNII EUROPENE

Viorica URSU, doctor

Universitatea Tehnică a Moldovei

viorica.ursu@dp.utm.md

Iurie IVANOV

Universitatea Tehnică a Moldovei

iurie.ivanov@dp.utm.md

Rezumat: *Conceptul de diversitate culturală se află în centrul atenției autorităților și instituțiilor europene. În ultimii ani UE a manifestat un interes reînnoit pentru sectorul cultural, pentru promovarea coeziunii sociale, pentru protejarea tuturor monumentelor de cultură, indiferent de forma acestora, dar recunoscând în același timp și rolul său economic important pentru acest sector. Este foarte clar definit și angajamentul la nivelul UE de a integra cultura în toate domeniile de politici, cu un accent deosebit pe protecția patrimoniului cultural construit și pe diversitatea acestuia. Patrimoniul cultural construit al Europei reprezintă expresia moștenirii istorice și a identității culturale a tuturor popoarelor acestui continent, iar protejarea acestuia reprezintă un interes general al tuturor. Pentru aceasta, instituțiile UE, care califică patrimonial construit ca valoare unică, a contribuit, contribuie și vor contribui și în continuare cu diverse mijloace pentru evoluția salvării patrimoniului cultural construit, care trebuie supus restaurării, îmbunătățirii și protejării sub aspect național și internațional.*

Prezentul articol reprezintă o cercetare științifică în scopul identificării tuturor autorităților și instituțiilor Uniunii Europene, care au atribuții în protejarea patrimoniului cultural construit, ce aplică diverse politici, metode și mijloace în acest scop.

Abstract: *The concept of cultural diversity is at the heart of the European authorities and institutions. In recent years, the EU has shown a renewed interest in the cultural sector, in promoting social cohesion, in protecting all cultural monuments, regardless of their form, but at the same time recognizing its important economic role for this sector. The EU's commitment to mainstream culture in all policy areas is also clearly defined, with a particular focus on the protection of the built cultural heritage and its diversity. The built cultural heritage of Europe is the expression of the historical heritage and cultural identity of all the peoples of this continent, and its protection is in the general interest of all. To this end, the EU institutions, which qualify the built heritage as a unique value, have contributed, continue to contribute and will continue to contribute with various means to the evolution of the degraded cultural heritage built, which must be restored, improved and protected nationally and internationally. This article is scientific research in order to identify all the authorities and institutions of the European Union, which have responsibilities in the protection of the built cultural heritage, which apply various policies, methods and means for this purpose.*

Keywords: *cultural heritage, built heritage, EU institutions, EU Parliament, Council of Europe, European Commission, tasks, safeguarding, cultural inheritance.*

Introducere

Moștenirea culturală a Europei este o sursă comună de amintire, înțelegere, identitate, dialog, coeziune și creativitate. Acesta cuprinde un spectru larg de resurse moștenite din trecut sub toate formele și aspectele [1].

Cultura și patrimoniul cultural contribuie la întărirea identității și la promovarea coeziunii sociale, a stabilității și a înțelegerii în societate. Patrimoniul cultural, sub toate formele sale: material, imaterial, natural și digital și digitalizat al Europei este o sursă de bogăție moștenită din trecut, martor al istoriei, culturii și tradițiilor europene în întreaga lor diversitate, care se îmbogățește permanent în timp și care trebuie conservat pentru a fi transmis generațiilor viitoare; o sursă de rememorare, memorie colectivă și cunoaștere care ne întărește sentimentul comun de apartenență[2].

Potrivit sondajului Eurobarometru privind patrimoniul cultural, 84 % dintre respondenții din statele membre ale UE sunt de părere că patrimoniul cultural este important pentru ei personal și pentru comunitatea lor locală, în timp ce opt din zece (80 %) consideră că este important pentru Uniunea Europeană în ansamblu. De fapt, Europa și America de Nord reprezintă 52 % din înscrierile în Registrul internațional al memoriei mondiale al UNESCO, iar până în prezent, 48 de situri europene au primit Marca patrimoniului European. De altfel, aproape o treime din siturile de pe lista patrimoniului mondial al UNESCO sunt situate în UE-27, incluziv 326 de situri culturale, 26 de situri naturale și cinci situri mixte; întrucât aproape jumătate din siturile de pe lista patrimoniului mondial al UNESCO se găsesc în Europa luată în ansamblu [2].

Rezultatele cercetării. Uniunea Europeană recunoaște patrimoniul cultural construit ca valoare a patrimoniului umanității, cât și a UE. Acesta reprezintă una dintre componentele de bază ce poate defini identitatea națională a unui stat, unui popor. Originalitatea patrimoniului cultural construit evidențiază particularitățile specifice ale națiunii, iar caracteristicile istorice și artistice ale acestuia, atribuie valoare definitorie obiectelor de cultură construite.

UE a contribuit și contribuie cu multitudinea mijloacelor pentru evoluția salvării patrimoniului cultural construit, calificându-l ca o valoare unică și indispensabilă care trebuie supus restaurării, îmbunătățirii și protejării sub aspect național și internațional.

Autoritățile și instituțiile de bază a Uniunii Europene sunt principalii actori în protejarea, salvarea și valorificarea patrimoniului cultural construit. Fiecare dintre acestea acționează în limitele atribuțiilor care îi sunt conferite prin tratate, convenții și alte acte normative în conformitate cu procedurile, condițiile și scopurile prevăzute de acestea. Instituțiile cooperează unele cu altele în mod loial” [3]. Și toate aceste instituții sprijină acțiunile de promovare și punere în practică a unei activități comune, și în mod loial acțiune integrată și participativă în ceea ce privește patrimoniul cultural și contribuie la integrarea patrimoniului cultural în politicile UE.

Parlamentul European exercită, împreună cu Consiliul, funcțiile legislativă și bugetară. Acesta exercită funcții de control politic și consultative, în conformitate cu condițiile prevăzute în tratate.

În activitatea sa, cu privire la protejarea patrimoniului construit, Parlamentul Europei se conduce de o multitudine de acte normative și o categorie de documente importante, printre care: tratate, convenții, rezoluții, decizii, etc.

Parlamentul European, chiar din preambulul la Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) [3], stabilește, că părțile semnatare ”se inspiră din **moștenirea culturală, religioasă și umanistă a Europei, din care s-au dezvoltat valorile universale; reamintesc importanța istorică a sfârșitului divizării continentului european și necesitatea stabilirii unor baze solide pentru **arhitectura Europei** viitoare; și sunt hotărâți să întărească solidaritatea dintre popoarele lor, respectând totodată istoria, **cultura și tradițiile acestora**”, iar la articolul 3 din TUE stabilește: “**Uniunea respectă bogăția diversității sale culturale și lingvistice și veghează la protejarea și dezvoltarea patrimoniului cultural European**”.**

Parlamentul European în Rezoluția sa din 8 septembrie 2015 a subliniat necesitatea unei abordări integrate a patrimoniului cultural. Acest document important demonstrează că această abordare este necesară și foarte importantă pentru a construi un dialog cultural, cu promisiuni reciproce în vederea

sporirii coeziunii sociale, economice și teritoriale contribuind în același timp la îndeplinirea obiectivelor stabilite în strategia Europa 2020[4].

Parlamentul adresează Comisiei prin această Rezoluție, în contextul dezvoltării noii abordări integrate a patrimoniului cultural, următoarele recomandări specifice:

✓ *să stabilească, în conformitate cu metodele actuale de lucru ale Comisiei de lucru intersectorial și într-o manieră flexibilă, o abordare comună în cadrul Comisiei printr-o cooperare îmbunătățită între diferitele domenii de politică care se ocupă de patrimoniul cultural și să raporteze Parlamentului cu privire la rezultatele acestei cooperări mai strânse;*

✓ *să comunice potențialilor beneficiari, într-un mod simplu și accesibil, cum ar fi printr-o platformă unică de informații și prin schimbul de bune practici în UE, cu privire la liniile europene de finanțare existente pentru patrimoniul cultural;*

✓ *să desemneze, de preferință pentru 2018, un An european al patrimoniului cultural, cu un buget adecvat și cu scopul, printre altele, de a disemina și de a crește gradul de conștientizare și educație în rândul generațiilor viitoare cu privire la valorile patrimoniului cultural european; și protecția acestuia și să prezinte Parlamentului proiectul de program pentru Anul European cel târziu în 2016;*

✓ *să recunoască, în cadrul abordării sale politice și transversale, moștenirea culturală ca mobilă și imobilă, materială și imaterială și ca resursă neregenerabilă a cărei autenticitate trebuie păstrată”[4].*

De altfel, această instituție a solicitat urgent pentru patrimoniu istoric imobil să fie stabilit un “cadru politic care să conțină un cadru de reglementare pentru monumente, arheologie și peisaje istorice, în conformitate cu articolul 4 din TFUE”.

În Rezoluția Parlamentului European din 20 ianuarie 2021 referitoare la crearea unei moșteniri politice efective pentru Anul european al patrimoniului cultural (2019/2194(INI)), această instituție “recunoaște valoarea patrimoniului cultural și:

1. *consideră că patrimoniul cultural este o resursă inestimabilă, care ne permite să reflectăm, inclusiv critic, asupra istoriei și ne ajută să identificăm nu numai amintiri diferite, ci și firele comune care ne unesc pe toți, promovând astfel diversitatea, dialogul, coeziunea, solidaritatea și înțelegerea reciprocă, precum și îmbogățind cunoașterea bunurilor noastre materiale, imateriale, naturale și digitale;*

2. *recunoaște rolul patrimoniului cultural în promovarea creativității, a inovării și a durabilității, precum și în dezvoltarea capacităților intelectuale; consideră că patrimoniul cultural poate fi și o sursă de inspirație și de delectare și poate contribui la activitățile recreative;*

4. *reamintește Comisiei și statelor membre necesitatea de a include în mod deplin patrimoniul cultural al minorităților prezente în Europa în orice proces de reflecție asupra patrimoniului european, angajându-se să recunoască și să promoveze contribuția acestora la bogăția și diversitatea culturală, lingvistică și artistică a Uniunii, făcând eforturi să definească și să pună în aplicare măsuri concertate și coordonate pentru gestionarea și promovarea durabilă a acestor culturi;*

5. *subliniază rolul evenimentelor culturale europene și paneuropene și al festivalurilor culturale tradiționale în sensibilizarea publicului în legătură cu bogăția și diversitatea culturală a Europei; încurajează statele membre să promoveze și să sprijine astfel de activități și să își protejeze tradițiile; îndeamnă Comisia să aibă în vedere finanțarea unor astfel de inițiative”[5].*

Consiliul Uniunii Europene este o autoritatea decizională esențială al UE. Acesta împreună cu Parlamentul European, prin intermediul procedurii legislative ordinare, negociază și adoptă acte legislative. Consiliul adoptă măsuri de stimulare și recomandări, planuri de lucru care stabilesc prioritățile de cooperare între statele membre și Comisie, iar responsabilitatea pentru elaborarea

politicilor culturale revenind statelor membre ale UE. Printre principalele obiective ale Consiliului în domeniul culturii se regăsesc cele îndreptate spre conservarea și consolidarea patrimoniului cultural.

Actele normative reglementează clar care sunt atribuțiile, obiectivele, acțiunile Consiliului UE în ceea ce privește patrimonial cultural. Astfel, cercetarea noastră se va împleti armonios cu legislația europeană din domeniu. Și chiar dacă nu toate actele normative se referă cu specific la patrimoniul construit, putem doar să deducem că ceea ce se referă la patrimonial cultural în ansamblu, se referă și la cel construit.

Un prim scopul al Consiliului Europei, conform Convenției pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei din 3 octombrie 1985 de la Granada, este acela *“de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi, îndeosebi pentru a salvagarda și a promova idealurile și principiile care sunt patrimoniul lor comun, recunoscând ca patrimoniul arhitectural constituie o expresie de neînlocuit a bogăției și a diversității patrimoniului cultural al Europei, o mărturie neprețuită a trecutului nostru și un bun comun al tuturor europenilor”*[6]. Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei instituie un comitet de experți care este împuternicit *“să prezinte periodic Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei un raport asupra situației politicilor de conservare a patrimoniului arhitectural în statele părți la convenție, aplicării principiilor enunțate de aceasta și propriilor sale activități; să propună Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei orice măsuri vizând aplicarea prevederilor convenției, inclusiv în domeniul activității multilaterale în materie de revizuire sau de amendare a convenției, precum și de informare a publicului cu privire la obiectivele convenției; să facă recomandări Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei cu privire la invitarea unor state nemembre ale Consiliului Europei de a adera la convenție”*[6].

Consiliul UE stabilește trei aspecte principale în activitatea sa, conform Convenției – cadru privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate (Convenția de la Faro), adoptată de Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei la 13 octombrie 2005 și semnată de statele membre la Faro (Portugalia) la 27 octombrie 2005, și care reprezintă *“o convenție despre patrimoniu cultural, concepută în beneficiul societății și implementată de cetățenii europeni”* [7].:

- *“Drepturile și responsabilitățile comune față de patrimoniul cultural în cadrul unei abordări strategice integrate;*
- *Rolul patrimoniului cultural ca resursă pentru construirea unor societăți mai democratice și îmbunătățirea mediului de viață și a calității vieții;*
- *Legăturile dintre drepturile patrimoniului și drepturile omului: fiecare persoană are dreptul să se angajeze prin patrimoniul cultural în alegerea sa, respectând în același timp drepturile și libertățile altora* [8].”

O altă atribuție important în activitatea Consiliului UE se rezumă la guvernanta participativă a patrimoniului cultural. Astfel, în Concluziile Consiliului privind guvernanta participativă a patrimoniului cultural (2014/C 463/01) este prevăzut că *“este important ca guvernanta culturală să devină mai deschisă, mai participativă, mai eficientă și mai coerentă, iar statele membre au fost invitate să promoveze o abordare participativă la elaborarea politicilor culturale”*. De asemenea, în aceste Concluzii se pune accentul inclusiv pe *„recunoașterea tot mai largă la nivel european, național, regional și local a dimensiunii sociale a patrimoniului cultural și importanța activării de sinergii între diferite părți interesate pentru a salvagarda, a dezvolta și a transmite patrimoniul cultural generațiilor viitoare”* [9].

În concluziile Consiliului privind patrimoniul cultural ca resursă strategică pentru o Europă durabilă, adoptate la 21 mai 2014, Consiliul UE recunoaște faptul că *“patrimoniul cultural este alcătuit din resursele moștenite din trecut, sub toate formele și aspectele – materiale, imateriale și digitale (create sub formă digitală și digitizate), inclusiv monumente, situri, peisaje, competențe, practici,*

cunoștințe și expresii al creativității umane, precum și colecții conservate și gestionate de organisme publice și private precum muzeele, bibliotecile și arhivele; -patrimoniul cultural provine din interacțiunea dintre oameni și locuri în timp și este într-o continuă evoluție. Aceste resurse sunt deosebit de valoroase pentru societate din punct de vedere cultural, al mediului, social și economic și, prin urmare, gestionarea durabilă a acestora constituie o alegere strategică pentru secolul XXI; patrimoniul cultural reprezintă un atu major al Europei și o componentă importantă a proiectului european; patrimoniul cultural, ca resursă neregenerabilă care este unică și nu este înlocuibilă sau interschimbabilă, se confruntă în prezent cu importante provocări legate de transformările culturale, de mediu, sociale, economice și tehnologice care afectează toate aspectele vieții contemporane” [10].

Consiliul UE, de asemenea are dreptul să solicite și statelor membre, și Comisiei: “să recunoască valoarea intrinsecă a patrimoniului cultural și să utilizeze potențialul culturii și al patrimoniului cultural drept resursă strategică comună pentru dezvoltarea unei societăți având la bază valori democratice, etice, estetice și ecologice, în special într-o perioadă marcată de criză; să consolideze dialogul cu părțile interesate din domeniul patrimoniului cultural pentru a identifica și a pune în aplicare politici și acțiuni coordonate în vederea gestionării și dezvoltării durabile a patrimoniului cultural, precum și să promoveze colaborarea cu organizații internaționale și interguvernamentale, în special cu Consiliul Europei; să mobilizeze resursele disponibile, cu scopul de a susține, consolida și promova patrimoniul cultural printr-o abordare integrată, holistică, ținând seama în același timp de componentele culturale, economice, sociale, de mediu și științifice ale acestuia; să contribuie la integrarea patrimoniului cultural în politicile naționale și europene; să identifice și să valorifice sinergiile create între politicile publice ale UE și cele naționale, pe lângă politica culturală, cum ar fi cele privind dezvoltarea regională, coeziunea, agricultura, afacerile maritime, mediul, energia și schimbările climatice, turismul, educația, cercetarea și inovarea, în vederea creării unei valori adăugate; dacă este posibil, să îmbunătățească accesul la finanțare, să fructifice pe deplin programele aflate la dispoziția sectoarelor public și privat și să încurajeze investițiile în patrimoniul cultural, ca parte a unor strategii integrate de dezvoltare durabilă la nivel local și regional în cadrul programelor UE și naționale disponibile, precum și în cadrul fondurilor structurale ale UE, în conformitate cu acordurile de parteneriat; să continue să sprijine acțiunile UE legate de marca patrimoniului European; etc”[10].

Consiliul Uniunii Europene, în Planul de lucru pentru cultura 2015-2018, a solicitat unui grup de experți din 27 de țări să identifice „*abordări inovatoare ale guvernării pe mai multe niveluri a patrimoniului material, imaterial și digital care implică sectorul public, părțile interesate private și societate civilă*”. Această guvernare participativă se referă la consolidarea relației dintre instituțiile de patrimoniu cultural și profesioniști, adică toți cei interesați sau implicați în protejarea patrimoniului cultural trebuie să se unească într-un scop comun [11].

Într-un alt document al Consiliului - Concluziile Consiliului privind necesitatea de a scoate în evidență patrimoniul cultural în toate politicile din UE (2018/C 196/05) - Consiliul solicit statelor membre și Comisiei “să scoată în evidență patrimoniul cultural în politicile relevante ale UE și să promoveze sensibilizarea părților interesate cu privire la avantajele reciproce ale integrării acestuia în alte politici sectoriale, precum și cu privire la posibilitățile de finanțare pentru patrimoniul cultural, inclusiv prin punerea în timp util la dispoziția părților interesate a informațiilor privind fondurile UE disponibile pentru patrimoniul cultural; să profite de ocazia Anului European al Patrimoniului Cultural 2018 pentru a construi o viziune strategică comună și cuprinzătoare privind patrimoniul cultural și să asigure moștenirea acestuia prin dezvoltarea unor acțiuni concrete. Acolo unde este posibil, ar putea fi urmărite sinergii cu Strategia Consiliului Europei privind patrimoniul cultural european pentru secolul XXI”[12].

Consiliul solicită Comisiei Europene să continue să ia în considerare impactul politicilor UE direct și indirect asupra consolidării, conservării și protejării patrimoniului cultural al Europei. să-și continue acea cooperare cu rețelele existente din domeniul patrimoniului cultural, care au competențe remarcabile în acest domeniu, să continue să coopereze cu Consiliul Europei și UNESCO în toate problemele comune din domeniul patrimoniului cultural [12].

Consiliul European. Consiliul European nu exercită atribuții legislative, ca alte instituții. De fapt, el “stabilește liniile directoare generale ale politicii acțiunilor UE”, sub formă de concluzii, care conțin “decizii politice fundamentale sau formularea de instrucțiuni și orientări pentru Consiliu sau Comisia Europeană”[13]. În decembrie 2017, Consiliul European a subliniat faptul că Anul european al patrimoniului cultural reprezintă o ocazie esențială de a-i sensibiliza pe cetățeni cu privire la importanța socială și economică a culturii și a patrimoniului. Cadrul de acțiune european pentru patrimoniul cultural, anunțat în cadrul noii Agende europene pentru cultură, răspunde invitației liderilor europeni și părților interesate din domeniul culturii. Acesta are la bază rezultatele Anului european al patrimoniului cultural și asigură perpetuarea acestuia prin dezvoltarea altor acțiuni concrete. Cadrul de acțiune promovează și pune în practică o acțiune integrată și participativă în ceea ce privește patrimoniul cultural și contribuie la integrarea patrimoniului cultural în politicile UE. Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene, Comitetul Regiunilor și Comitetul Economic și Social European sprijină această abordare [14].

Comisia Europeană. Comisia Europeană a dezvoltat o serie de politici și programe relevante în conservarea și promovarea moștenirii culturale europene. De asemenea, sprijină și promovează colaborarea politică între statele membre și părțile interesate în domeniul patrimoniului cultural. În Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, ”Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural European”, chiar la articolul 1 stabilește că *”patrimoniul cultural european, atât cel material, cât și cel imaterial, este bogăția noastră comună — moștenirea noastră a generațiilor anterioare de europeni și moștenirea pe care o vom lăsa generațiile viitoare. Este un depozit de neînlocuit de cunoștințe și o resursă valoroasă pentru creșterea economică, ocuparea forței de muncă și coeziunea socială. Îmbogățește viețile a sute de milioane de oameni, este o sursă de inspirație pentru gânditori și artiști și un stimulent pentru industriile noastre culturale și creative. Patrimoniul nostru cultural și modul în care îl conservăm și îl valorificăm constituie un factor important pentru definirea locului Europei în lume și pentru atractivitatea Europei ca în care să trăim și să muncim și pe care să îl vizităm.*

Patrimoniul cultural este o resursă comună și un bun al tuturor. La fel ca alte astfel de bunuri, patrimoniul cultural poate fi vulnerabil la supraexploatare și la subfinanțare, care pot duce la neglijare, degradare și, în unele cazuri, uitare. Așadar, este responsabilitatea noastră comună să avem grijă de patrimoniul nostru. Deși în primul rândul său național, regional și local sunt cele care trebuie să protejeze patrimoniul, Uniunea Europeană are un rol de jucat în conformitate cu tratatele UE și cu principiul subsidiarității[15].

Printre politicile și programele UE anterioare se includeau și peste 60 de acțiuni implementate de Comisia Europeană în 2019-2020. Acestea se regăseau în Cadrul european de acțiune privind patrimoniul cultural, care de fapt reflectă configurația comună pentru activitățile legate de patrimoniu la nivel European. Comisia și-a propus să surprindă și să intensifice succesul Anului European al Patrimoniului Cultural 2018, care a avut ca scop încurajarea mai multor oameni să descopere și să se implice cu moștenirea culturală a Europei și să întărească sentimentul de apartenență la un spațiu european comun. Aceste acțiuni implementate de Comisia Europeană se concentrău pe câteva domenii tematice principale: Moștenire culturală pentru o Europă incluzivă: participați și acces pentru toți,

Moștenire culturală pentru o Europă durabilă: soluții inteligente pentru un viitor coeziv și durabil, Patrimoniul cultural pentru o Europă rezistentă etc. [16]:

În Comunicare a Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor (O nouă agendă europeană pentru cultură. Bruxelles, 22.5.2018 {SWD (2018) 167 final}, Comisia a declarat, că este în interesul comun al statelor membre să valorifice întregul potențial al educației și culturii, ca factori motrici ai creării de locuri de muncă, ai echității sociale și ai cetățeniei active, precum și ca mod de a trăi identitatea europeană în deplina sa diversitate[17].

În Comunicarea din 2014 Către o abordare integrate a patrimoniului cultural pentru Europa se regăsește un principiu care a fost declarat de către Comisia Europeană ca “un principiu legat de moștenirea culturală, ce este o resursă comună și un bun comun. Aceasta înseamnă că îngrijirea moștenirii noastre este și o responsabilitate comună. Noile abordări ale conservării se concentrează pe a face moștenirea culturală parte integrală a comunității locale. Comisia recunoaște necesitatea de a continua dezvoltarea unor modele de interpretare și guvernanta mai participative, care sunt mai potrivite pentru Europa contemporană, printr-o mai mare implicare a sectorului privat și a societății civile. Acest lucru ar consolida poziția Europei în domeniul conservării, restaurării și valorificării patrimoniului cultural”[18].

Comitetul European al Regiunilor. Autoritățile locale și regionale, reprezentate în UE de Comitetul European al Regiunilor, au constituit întotdeauna coloana vertebrală a democrației europene, iar apropierea Europei de cetățeni din perspectiva satelor, orașelor și regiunilor sale va constitui principala misiune a Comitetului, pe care o va realiza stabilindu-și prioritățile [19]. De altfel, Comitetul elaborează avize privind propunerile legislative ale UE și promovează dialogul și cooperarea transfrontalieră cu autoritățile naționale, regionale și locale, precum și faptul că subliniază rolul fundamental al autorităților locale și regionale în gestionarea, promovarea și protejarea patrimoniului European construit.

În Avizul Comitetului European al Regiunilor – Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural european (2015/C 195/04), în raport cu patrimoniul construit, consideră că este important “să se profite de patrimoniul arhitectural al clădirilor, astfel încât clădirile de patrimoniu să preia alte funcții în cadrul reabilitării urbane, contribuind astfel, cu ajutorul întreprinderilor mici și mijlocii, la ocuparea forței de muncă și crearea de locuri de muncă. Credibilitatea profesională a reabilitării clădirilor sporește atunci când intervenția nu are loc numai cu materiale tradiționale, ci și pe baza unor tehnici tradiționale și contemporane. Aceste cunoștințe, precum și monumentul în sine, trebuie păstrate și transmise generațiilor următoare, în cadrul formării profesionale”[20].

De altfel, acest Comitet “salută faptul că Comisia menționează, în contextul valorii economice a patrimoniului cultural, industria europeană a construcțiilor și rolul investițiilor în bunuri istorice, contribuind la crearea de locuri de muncă și lansarea de noi activități economice și încurajează autoritățile locale și regionale să participe la administrarea patrimoniului arhitectonic, aflat, în multe cazuri, în proprietate publică, în vederea exploatării lor în diferite moduri, pentru a genera venituri și a asigura întreținerea și durabilitatea acestora; ia act de faptul că programul capitalelor europene ale culturii reprezintă, de asemenea, o contribuție importantă la conservarea și redimensionarea patrimoniului arhitectural, în cadrul căruia o serie de zone urbane și situri istorice ar putea fi refăcute, în paralel cu procesul de gestionare și de reflecție privind patrimoniul industrial și siturile dezafectate”[20].

Una din Comisiile Comitetului- SEDEC este responsabilă pe mai multe domenii de politici, printre care și cultura și diversitatea culturală. De asemenea, Comisia SEDEC a profitat de Anul European al Patrimoniului Cultural (EYCH 2018), pentru a sublinia rolul fundamental al autorităților

locale și regionale în gestionarea, promovarea, protecția și conservarea patrimoniului cultural european. EYCH reprezintă o ocazie unică de a implica cetățenii, în special copiii și tinerii, prin evenimente și proiecte care pun în valoare patrimoniul și valorile culturale ale Europei[21].

Comitetul Economic și Social European. *Comitetul Economic și Social European (CESE) este un organ consultativ al Uniunii Europene. Avizele sale sunt solicitate în cazurile de consultare obligatorie în domeniile stabilite de tratate sau ca o consultare voluntară de către Comisie, Consiliu sau Parlament. Comitetul poate, de asemenea, să emită avize din proprie inițiativă [22].* Acest organ consultativ al UE emite avize și rapoarte de informare și organizează inițiative și evenimente axate pe participarea societății civile și a cetățenilor, printre care și cele legate de patrimonial cultural.

Concluzii:

Instituțiile Uniunii Europene recunosc rolul patrimoniului cultural, în special al celui construit, ca pe un mare avantaj al Europei și al cetățenilor acesteia, precum și contribuția patrimoniului cultural la educația oamenilor, chiar și la calitatea vieții acestora. Totuși aceste instituții mai recunosc că patrimoniul cultural se confundă cu diverse probleme, iar pentru aceasta este nevoie de colaborarea dintre ele, dar și cu toate statele interesate în soluționarea acestor probleme. În acest sens, un pas binevenit este abordarea eterogenă de apărare a patrimoniului cultural construit de către organele europene, cu condiția aplicării acestora în practică, cât și promovarea moștenirii culturale în cadrul politicilor UE.

Bibliografie:

1. Politica UE pentru patrimoniul cultural [online]. Accesat [26.04.2022]. Disponibil: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/eu-policy-for-cultural-heritage>
2. Rezoluția Parlamentului European din 20 ianuarie 2021 referitoare la crearea unei moșteniri politice efective pentru Anul european al patrimoniului cultural (2019/2194(INI)) [online]. Accesat [26.04.2022]. Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0008_RO.html
3. Tratatul privind Uniunea Europeană [online]. Accesat [26.04.2022]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF
4. Rezoluția Parlamentului European Către o abordare integrată a patrimoniului cultural pentru Europa din 8.09.2015 [online]. Accesat [01.05.2022]. Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2015-0207_EN.html
5. P9_TA(2021)0008 Crearea unei moșteniri politice efective pentru Anul european al patrimoniului cultural Rezoluția Parlamentului European din 20 ianuarie 2021 referitoare la crearea unei moșteniri politice efective pentru Anul european al patrimoniului cultural (2019/2194(INI)) [online]. Accesat [26.04.2022]. Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0008_RO.html
6. Convenției pentru protecția patrimoniului architectural al Europei din 3 octombrie 1985 de la Granada [online]. Accesat [30.04.2022]. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/64690>
7. Convenția – cadru a Consiliul Europi privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate (Convenția de la Faro) [online]. Accesat [30.04.2022]. Disponibil: https://patrimoniu.ro/images/RO_Concept_Note_Seminar_Regional_Conventia_de_la_Faro.pdf
8. Convenția – cadru a Consiliul Europi privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate (Convenția de la Faro) Proiectul comun al Consiliului Europei și Uniunii Europene The Faro Way: enhanced participation in cultural heritage Al patrulă seminar regional „Convenția de la Faro: de

- la cuvinte la acțiune” [online]. Accesat [30.04.2022]. Disponibil: https://patrimoniul.ro/images/RO_Concept_Note_Seminar_Regional_Conventia_de_la_Faro.pdf
9. Concluziile Consiliului privind guvernarea participativă a patrimoniului cultural (2014/C 463/01) [online]. Accesat [30.04.2022]. Disponibil: https://publications.europa.eu/resource/ellar/8821b9a8-8a6c-11e4-b8a5-01aa75ed71a1.0019.03/DOC_1
 10. Concluziile Consiliului privind patrimoniul cultural ca resursă strategică pentru o Europă durabilă, adoptate la 21 mai 2014 [online]. Accesat [30.04.2022]. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG0614\(08\)&from=RO](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG0614(08)&from=RO)
 11. Planul de lucru al UE în domeniul culturii (2015-2018) [online]. Accesat [30.04.2022]. Disponibil: https://publications.europa.eu/resource/ellar/d8c55179-78b5-4371-992b-2795e086678b.0021.02/DOC_2
 12. Concluziile Consiliului privind necesitatea de a scoate în evidență patrimoniul cultural în toate politicile din UE (2018/C 196/05) [online]. Accesat [01.05.2022]. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0608\(02\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0608(02)&from=SL)
 13. ABC-ul dreptului Uniunii Europene - Ediția decembrie 2016 [online]. Accesat [01.05.2022]. Disponibil: <https://op.europa.eu/webpub/com/abc-of-eu-law/ro/>
 14. Cadrul de acțiune european pentru patrimoniul cultural [online]. Accesat [27.04.2022]. Disponibil: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-ro/format-PDF>
 15. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural European /* COM/2014/0477 final */ [online]. Accesat [01.05.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:52014DC0477>
 16. Comisia Europeană, Direcția Generală Educație, Tineret, Sport și Cultură, *Cadrul european de acțiune privind patrimoniul cultural*, Oficiul pentru Publicații, 2019, [online]. Accesat [26.04.2022]. Disponibil: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/949707>
 17. Comunicare a Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor (O nouă agendă europeană pentru cultură. Bruxelles, 22.5.2018 [online]. Accesat [26.04.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=COM:2018:267:FIN>
 18. Guvernare participativă [online]. Accesat [26.04.2022]. Disponibil: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/eu-policy-for-cultural-heritage/participatory-governance>
 19. Priorități politice 2020-2025 [online]. Accesat [26.04.2022]. Disponibil: <https://cor.europa.eu/ro/our-work/Pages/cor-priorities.aspx>
 20. Avizul Comitetului European al Regiunilor – Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural european (2015/C 195/04) [online]. Accesat [01.05.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014IR5515&from=SK>
 21. Comisia pentru politica socială, educație, ocuparea forței de muncă, cercetare și cultură (SEDEC) [online]. Accesat [30.04.2022]. Disponibil: <https://cor.europa.eu/ro/our-work/Pages/sedec.aspx>
 22. Comitetul Economic și Social European, [online]. Accesat [01.05.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/15/comitetul-economic-si-social-european>

Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare nr. 20.80009.0807.34 „Sporirea valorii patrimoniului cultural din Republica Moldova”.